

การคุ้มครองผู้บริโภคในการทำสัญญาเช่าซื้อสินค้า

นางสาวนิทรา นัยโกวิท

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๓

001252

115973694

Consumer Protection In Relation To The Hire-Purchase of Goods

Miss Nitra Nygowit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1980

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การคุ้มครองผู้บริโภคในการทำสัญญาเช่าซื้อสินค้า

โดย

นางสาวนิทรา นัยโกวิท

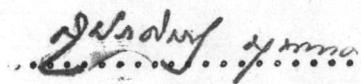
ภาควิชา

นิติศาสตร์

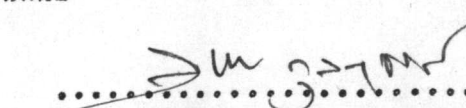
อาจารย์ที่ปรึกษา

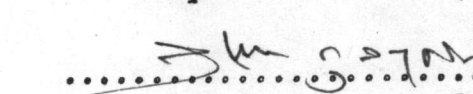
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จุฑา กุลบุศย์

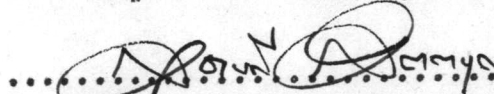
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

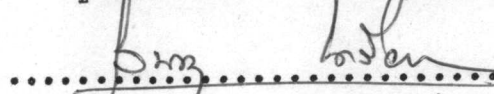
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ มุขนาค)

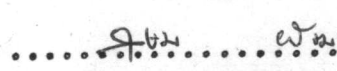
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จุฑา กุลบุศย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จุฑา กุลบุศย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาบดี สัตตบุศย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมล เกรืองาม)

..... กรรมการ
(อาจารย์สุชม พัทนะศิริ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การคุ้มครองผู้บริโภคในการทำสัญญาเช่าซื้อสินค้า

ชื่อนิสิต

นางสาวนิทรา นัยโกวิท

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จุฑา กุลบุศย์

ภาควิชา

นิติศาสตร์

ปีการศึกษา

๒๕๒๓

บทคัดย่อ

เมื่อไม่นานมานี้เอง สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้ประสบความสำเร็จในการจัดให้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ ขึ้นใช้บังคับ พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายทั่วไปว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภค ในด้านการโฆษณาและในด้านฉลาก ในขณะที่เดียวกัน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยได้ร่วมกันเสนอความเห็นที่ก้าวหน้าว่าขอบข่ายของการคุ้มครองผู้บริโภคควรจะถูกขยายไปคลุมถึงเรื่องการเช่าซื้อสินค้า โดยที่สัญญาเช่าซื้อได้เป็นแหล่งบิคเบือนเอาโรคเอาเปรียบผู้บริโภคอย่างอื้อฉาวมาเป็นเวลาหลายทศวรรษแล้วพร้อมกันนี้ กระทรวงและสถาบันกึ่งกลาง เมื่อได้พิจารณาแล้วว่าสัญญาเช่าซื้อก่อให้เกิดปัญหาพิเศษในค่านนี้ และไม่สามารถถูกควบคุมหรือจัดระเบียบโดยอาศัยบทบัญญัติในกฎหมายทั่วไปอย่างเช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงได้ร่วมกันเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ควบคุมการเข้าซื้อสินค้า พ.ศ. ขึ้นมาอีกฉบับหนึ่งต่างหาก ทั้งนี้ โดยถือตามแนว
ทางทฤษฎีควบคุมการเข้าซื้อตาม The Consumer Credit Act, 1974
ของประเทศอังกฤษ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ทำการวิเคราะห์ทฤษฎีควบคุมการเข้าซื้อสินค้าตาม
The Consumer Credit Act, 1974 เปรียบเทียบกับทฤษฎีตามร่างพระราชบัญญัติ
ควบคุมการเข้าซื้อสินค้า พ.ศ. ของกระทรวงพาณิชย์ ตามที่ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบ
แล้วนั้น อาจจะทำข้อเสนอได้ว่า

๑. The Consumer Credit Act, 1974 ได้จัดตั้งระบบควบคุมและ
จัดระเบียบธุรกิจการเข้าซื้อสินค้าอย่างเหมาะสม ซึ่งระบบดังกล่าวเป็นระบบที่มีทั้งมาตรการ
ป้องกันและมาตรการแก้ไขการบิดเบือนเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม มาตรการ
ป้องกันตลอดจนมาตรการแก้ไขดังกล่าวมีความสำคัญเท่าเทียมกันในการคุ้มครองผู้บริโภค
ทั้งนี้เพราะมาตรการดังกล่าวสามารถกำจัดต้นเหตุของปัญหาได้หมด เหตุของปัญหาในเรื่องนี้
อยู่ที่ข้อเท็จจริงว่า บรรดาข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมทั้งหลายในสัญญาถูกกำหนดโดยผู้ประกอบ
ธุรกิจฝ่ายเดียว ส่วนผู้บริโภคเป็นเพียงแต่เข้าภาคยานุวัติ หรือเข้าผูกพันกับข้อตกลงดังกล่าว
โดยการลงลายมือชื่อในสัญญาเท่านั้น ทั้งนี้ โดยที่ตนมิได้เข้าใจข้อตกลงต่าง ๆ อย่าง
ถ่องแท้ การทำสัญญาโดยใช้แนวทางปฏิบัติเช่นนี้ ไม่เป็นไปตามทฤษฎีเจตนา (Will-Theory
of Contract) ตามหลักกฎหมายแพ่งโดยเคร่งครัด สัญญาทำขึ้นตามแนวปฏิบัติ
ดังกล่าวรู้จักกันในนามของ "สัญญาที่ตองภาคยานุวัติ" (Adhesion Contract)

๒. มาตรการป้องกันและแก้ไขตาม The Consumer Credit Act, 1974 นั้น
มิใช่เป็นเพียงแต่มีบทบัญญัติบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจใช้อำนาจต่อรองอย่างเป็นธรรมเท่านั้น
แต่รวมถึงบทบัญญัติที่เป็นการบังคับการตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพด้วย ทั้งนี้ โดยการ
ให้อำนาจดุลพินิจแก่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการประกาศให้ธุรกิจการเข้าซื้อเป็นธุรกิจ
ควบคุมซึ่งจะต้องมีการขอรับใบอนุญาตจึงจะประกอบธุรกิจเช่นนั้นได้

๓. โดยที่อำนาจดุลพินิจของส่วนราชการดังกล่าว เป็นการขัดต่อหลักนิติธรรม (The Rule of Law) ตามที่ได้นิยามไว้โดยท่านศาสตราจารย์ Friedrich A. Hayek ในบทที่ ๒ (ว่าด้วยการผังและหลักนิติธรรม) อันมีชื่อเสียงก้องโลกปรากฏในหนังสือ The Road to Serfdom (1944) ของท่านนั้น จึงเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่ว่าการใช้อำนาจดังกล่าว ควรอยู่ภายใต้บังคับกระบวนการทางกฎหมาย (Legal Process) ที่เหมาะสมด้วย

๔. กระบวนการทางกฎหมาย (Legal Process) ตาม The Consumer Credit Act, 1974 นั้นอาจถือได้ว่าเป็นแบบมาตรฐานที่ผู้ร่างกฎหมายควรถือปฏิบัติตามได้

๕. ร่างพระราชบัญญัติควบคุมการเช่าซื้อสินค้าของกระทรวงพาณิชย์ ได้พยายามที่จะถือตามระบบควบคุมการเช่าซื้อสินค้าตามแนวทางของ The Consumer Credit Act, 1974 อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมิได้นำเอากระบวนการทางกฎหมาย (Legal Process) ทั้งหมดของ The Consumer Credit Act, 1974 มาใช้ ถ้าปราศจากกระบวนการทางกฎหมายดังกล่าวโดยครบถ้วนแล้ว ก็เป็นที่ปรากฏแน่ชัดเลยว่า การใช้อำนาจย่อมจะก่อให้เกิดความไม่ราบเรียบและความไม่สะดวกในทางปฏิบัติ ในการนี้ สมควรที่จะได้มีการทบทวนปรับปรุงร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเสียใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น มิฉะนั้น การใช้อำนาจที่ไร้กระบวนการทางกฎหมายเช่นนั้นจะนำไปสู่การทำลายเสรีภาพและสิทธิในการประกอบธุรกิจโดยเสรีอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ สมดังคำกล่าวของ Lord Acton ที่ว่า

"บรรดาอำนาจทั้งหลายนั้นย่อมนำไปสู่การฉ้อฉลและบิดเบือนอยู่แล้ว แต่อำนาจเด็ดขาดที่ไร้กระบวนการทางกฎหมายประกอบการใช้อำนาจ (total power) ด้วยนั้น ย่อมนำไปสู่การฉ้อฉลและบิดเบือนอย่างที่สุด"

(All powers corrupt, total power corrupts absolutely)

Thesis Title Consumer Protection In Relation To The
 Hire-Purchase of Goods
Name Miss Nitra Nygowit
Thesis Advisor Assistant Professor Chuta Kulbusaya
Department Law
Academic Year 1980

ABSTRACT

Recently, the Office of the Secretary-General of The Prime Minister successfully procured the enactment of the Consumer Protection Act, B.E. 2522. The Act is a general law on consumer protection which has as its objects the protection of the consumers against advertising and against labelling of goods in general. At the same time, however, the Ministry of Commerce, Ministry of Finance and Bank of Thailand jointly put forward a progressive idea that the scope of consumer protection should be extended to the field of hire-purchase of goods as the contract of hire-purchase has been a notorious source of abuse against the consumer for many decades. Accordingly, they, having considered that the contract of hire-purchase generates a special problem in this field and cannot be controlled or regulated through the provisions in such a general law as The Consumer Protection Act, B.E. 2522, proposed a separate Bill for regulating the hire-purchase of goods following the theory of hire-purchase regulation under the English Consumer Credit Act, 1974

This thesis has conducted a comparative analysis of the theory of hire-purchase regulation under the Consumer Credit Act, 1974 and the theory under the Bill for regulating the hire-purchase of goods proposed, inter alia, by the Ministry of Commerce as aforesaid. Following such analysis, it may be submitted that

1. The Consumer Credit Act, 1974 has established an appropriate system for regulating the business of hire-purchasing which can prevent and remedy the abuse against the consumers. Such preventive measures as well as remedial measures are equally important weapons for consumer protection because they can eliminate all the causes of the problems. The causes of the problems lie in the facts that all the unfair terms of the contract are determined unilaterally by the businessman whereas the consumer only accedes or adheres to such terms by means of putting his signature on the contract without having any thorough understanding of its terms. The conclusion of a contract through such practice is not in accordance with the will - theory of contract. The contract concluded through such practice is known as the adhesion contract.

2. The preventive and remedial measures under the Consumer Credit Act, 1974 are not only the provisions directing the businessman to exercise the bargaining power fairly but includes the provisions for an effective enforcement of the Act

by granting a discretionary power to the government agency concerned to declare the business of hire-purchasing "controlled business" which is required to be licensed for the purpose of carrying out such business.

3. As the discretionary power granted to the government agency as such is inconsistent with the Rule of Law as defined in the famous chapter VI (Planning and the Rule of Law) of Professor F.A. Hayek's The Road to Serfdom (1944), it is necessary that the exercise of such power should be made subject to an appropriate legal process.

4. The legal process under the Consumer Credit Act, 1974 may be regarded as standard-form to be followed in practice.

5. The Bill for regulating the hire-purchase of goods proposed by the Thai Ministry of Commerce has purported to adopt the system of hire-purchase regulation along the line of The Consumer Credit Act, 1974. However, it is remarkable that the Bill does not embody the whole legal process under that Act. Without such process, it is obvious that the exercise of power will cause inconvenience in practice. For this purpose the Bill should be revised otherwise the exercise of such naked power will inevitably lead to undermining of freedom and the right to free enterprise; said Lord Acton

"All powers corrupt, total power corrupts absolutely."

กิติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ จุฑา กุลมุกข์ คณบดีคณะ
นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และให้คำ
แนะนำตลอดจนเสียสละเวลาเป็นพระครูตรวจวิทยานิพนธ์ จนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จ
เรียบร้อยไปด้วยดี

ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ เกรื่องาม
ที่ได้กรุณาสละเวลาตรวจแก้วิทยานิพนธ์อย่างละเอียดทุกบททุกตอนและกรุณาให้
คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์นี้เป็นอย่างมากซึ่งเป็น
ประโยชน์ในการสอบวิทยานิพนธ์เป็นอย่างยิ่ง

ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาบดี สัตตมุกข์
ที่กรุณาเป็นพระช่วยเหลือผู้เขียนในเรื่องการยื่นหัวข้อวิทยานิพนธ์ และกำหนดเวลา
ส่งหัวข้อวิทยานิพนธ์ตลอดจนการตรวจวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณอาจารย์สุขุม
พัฒนศิริ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและสละเวลาเป็นพระครูตรวจวิทยานิพนธ์ จนวิทยานิพนธ์
นี้สำเร็จเรียบร้อยไปด้วยดี

นอกจากนี้ สิ่งที่คุณเขียนจะต้องกล่าวไว้ ณ ที่นี้ คือ การช่วยเหลือ
และการสนับสนุนของท่านรองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ โสวิไลกุล ในขณะที่ท่านดำรง
ตำแหน่งคณบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการเป็นพระให้คำแนะนำ
ในการยื่นหัวข้อวิทยานิพนธ์และช่วยเหลือเกี่ยวกับกำหนดเวลา ทั้งนี้ โดยที่การ
ช่วยเหลือและการสนับสนุนของท่านทำให้ผู้เขียนได้มีโอกาสเขียนวิทยานิพนธ์นี้จนสำเร็จ
และมีโอกาสทบทวนและแก้ไขเพิ่มเติมวิทยานิพนธ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์
ต่อการสอบวิทยานิพนธ์เป็นอย่างยิ่ง พระคุณอันนี้ผู้เขียนขอน้อมรำลึกไว้ด้วยความ
เคารพและขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ญ

หมวด ๑

ความนำ

บทที่

๑. บทนำ

๑. แนวทางปฏิรูปกฎหมายว่าด้วยสัญญาเช่าซื้อสินค้าและขอบข่ายของวิทยานิพนธ์ ๑
๒. ทฤษฎี Adhesion Contract ตามแนวความคิดของ Raymond Saleill..... ๘
๓. ทฤษฎีควบคุมการเช่าซื้อสินค้าของ The Crowther Committee ๑๔
๔. ที่มาของ The Crowther Committee..... ๑๕
๕. ระบบใบอนุญาตและอำนาจฉุกเฉิน (Emergency Power) ๑๘

หมวด ๒

การวิวัฒนาการทฤษฎีควบคุมการเข้าซื้อสินค้าตาม
แนวความคิดของ The Crowther Committee
ตามที่ปรากฏใน The Consumer Credit Act, 1974

บทที่

๒	ประวัติการใช้สัญญาเข้าซื้อในประเทศอังกฤษ	๒๐
๓	ทฤษฎีควบคุมการเข้าซื้อสินค้า และขอบข่ายแห่งการควบคุมตามแนวนโยบาย ของ The Consumer Credit Act, 1974	๒๗
	๑. ทฤษฎีควบคุมการเข้าซื้อสินค้า	๒๗
	๒. ขอบข่ายแห่งการควบคุม	๓๓
๔	การใช้ระบบใบอนุญาตในการควบคุมการเข้าซื้อสินค้า	๓๕
	๑. หลักการของระบบใบอนุญาต	๓๕
	๒. ลักษณะที่สำคัญของระบบใบอนุญาต	๓๕
	๓. ระบบใบอนุญาตตาม The Consumer Credit Act, 1974	๔๑
๕	การควบคุมสินเชื่อ	๔๔

บทที่	หน้า	
๖	สิทธิและหน้าที่ของผู้ให้เข้าซื้อและผู้เข้าซื้อ	๔๘
๑.	ในค่านการโฆษณา (Advertisement)	๔๘
๒.	แบบและรายการหรือข้อตกลงต่าง ๆ ในสัญญาเข้าซื้อ	๕๓
๓.	ข้อตกลงในสัญญาเข้าซื้อที่เกิดขึ้นโดยปริยาย (Implied Terms) ซึ่งประกันกรรมสิทธิในสินค้าและประกันคุณภาพของสินค้า และสิทธิของผู้เข้าซื้อในกรณีที่มีการฉ้อโกงให้ทำสัญญาเข้าซื้อ	๕๗
๔.	การชำระเงินค่าเข้าซื้อทั้งหมดก่อนถึงกำหนดชำระ (Early Completion of Agreement)	๖๔
๕.	สิทธิและหน้าที่ของผู้เข้าซื้อในการบอกเลิกสัญญา และส่งมอบ สินค้าคืน (Voluntary Return of Goods)	๖๔
๖.	การผิดสัญญาและการยึดสินค้าคืน (Repossession)	๖๘
๗	บทกำหนดโทษ	๗๔
๘	สรุปหลักการสำคัญของ The Consumer Credit Act, 1974	๗๖

หมวด ๓

การนำบัญชีควบคุมการเช่าซื้อสินค้าตาม

The Consumer Credit Act, 1974 มาใช้เป็นแบบ

ในการยกร่างกฎหมายควบคุมการเช่าซื้อสินค้าในประเทศไทย

บทที่

๙	หลักการและเหตุผลในการยกร่างพระราชบัญญัติควบคุมการเช่าซื้อสินค้า พ.ศ. ของกระทรวงพาณิชย์	๓๘
	๑. ลักษณะทั่วไปของการซื้อขายสินค้าระบบเงินผ่อน	๓๙
	๒. วิธีการซื้อขายสินค้าเงินผ่อนในประเทศไทย	๔๑
๑๐	ขอมขอยการคุ้มครองผู้บริโภคในการทำสัญญาเช่าซื้อสินค้าตามร่างพระราช บัญญัติควบคุมการเช่าซื้อสินค้า พ.ศ. ของกระทรวงพาณิชย์	๔๘
๑๑	บทบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคตามร่างพระราชบัญญัติควบคุมการเช่าซื้อสินค้า พ.ศ. ของกระทรวงพาณิชย์	๕๔
	๑. ในค่านการโฆษณา (Advertisement)	๕๔
	๒. แบบและรายการหรือข้อตกลงต่าง ๆ ในสัญญาเช่าซื้อ	๕๗
	๓. สิทธิในการชำระเงินผ่อนส่งทั้งหมดก่อนถึงกำหนดชำระ (Early Completion of Agreement)	๑๐๓

๔. สิทธิและหน้าที่ของผู้เช่าซื้อในการบอกเลิกสัญญาและ
ส่งมอบสินค้าคืน (Voluntary Return of Goods)..... ๑๐๖

๕. การผิดสัญญาและการยึดสินค้าคืน (Repossession) ๑๑๐

๖. การคุ้มครองผู้บริโภคโดยการควบคุมการปล่อยสินเชื่อ
(Credit Controlling) ๑๑๗

๑๒ บทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายตามร่าง
พระราชบัญญัติควบคุมการเช่าซื้อสินค้า พ.ศ. ของกระทรวงพาณิชย์ ๑๒๒

๑. รัฐมนตรีและคณะกรรมการควบคุมการเช่าซื้อ ๑๒๒

๒. การจดทะเบียนและการอนุญาต ๑๒๕

๓. อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจจับและพิสูจน์การ
ฝ่าฝืนบทบัญญัติต่าง ๆ ๑๒๘

๔. การพักใช้และการเพิกถอนใบสำคัญการจดทะเบียน
และใบอนุญาต ๑๒๙

๕. การร้องทุกข์ ๑๓๐

๑๓ โทษ ๑๓๒

หมวด ๔

สรุปและขอเสนอแนะ

บทที่		หน้า
๑๔	บทสรุปและขอเสนอแนะ	๑๓๔
	บรรณานุกรม	๑๔๒
	ภาคผนวก ก	๑๔๗
	ภาคผนวก ข	๑๖๖
	ภาคผนวก ค	๑๖๘
	ประวัติผู้เขียน	๑๗๒

หมวด ๑

ความนำ